

Veli Kanık (1881-1953)



Veli Kanık Kaynak: GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp, **Türk Askeri Muzikaları Tarihi**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2019, s. 156

Tam adı Mehmet Veli Kanık. 1881 yılında İzmir’de dünyaya gelmiştir. Eğitimine ilk olarak müfredatında müzik dersleri de bulunan İzmir Sanay-i Nefise Mektebinde başlamıştır. Yedi yaşındayken girdiği bu okulda, eğitiminin daha ilk yıllarında müziğe karşı olan yeteneği keşfedilmiş ve klarnet eğitimi almaya başlamıştır. Kısa sürede okul bandosuna kabul edilip burada Mi bemol klarnet çalmıştır. Kendisinden önce Muzika-i Hümayun’a geçmiş bulunan başka bir arkadaşından aldığı bir davet mektubu üzerine aynı kuruma yazılmak için İstanbul’a gelmiştir. Ancak kuruma yazılması sultana yapılan bir suikast girişiminden dolayı sekiz ay kadar sarkmıştır. Burada Zati Arca ile tanışıp öğrencisi olmuştur. Zati Arca o dönemin en önemli müzik figürlerinden biridir. 2. Abdülhamid’in sarayında ilk koroyu kuran ayrıca opera ve tiyatro temsillerini başlatan kişi olarak da bilinmektedir. Sekiz aylık süreçte Zati Bey, müzik kabiliyetini sezdiği Veli’yi kendi himayesine alıp Gümüşsuyu Kışlasında Si bemol klarnete başlatmıştır. Zati bey az bir zamanda büyük ilerleme kaydeden Veli Kanık’ı okuldaki tüm klarnet öğrencilerinin sorumlusu yapmıştır. İki yıl sonra da solist

Kara Ahmet Bey'in yerini alarak solist klarnet sanatçısı olmuştur. Sarayda verilen bir şölende solo partisinde gösterdiği üstün performanstan dolayı Aranda Paşa'nın ilgisini çektiğinden bir sonraki gün Paşa piyanoda kendi eşlik yaparak Veli Bey'e bir konçerto çaldırılmıştır.

Muzika-i Hümayun Orkestrasının yanı sıra saray orkestrasında da Zati Bey'in yanında Cumhuriyetin ilanına kadar çalmayı sürdürmüştür. 1911 yılında Zati Bey ile İstanbul Darülaceze Muzikası'nı kurmuştur. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Muzika-i Hümayun orkestrası ile Sofya, Peşte, Münih ve Dresde'e yapılan konser seyahatlerinde İhsan Küncer ile birlikte yer almıştır. Savaştan sonra Ivan Grigorovitch Butnikov ve Karl Hartmann gibi o dönemin en ünlü orkestra şefleriyle çalışma fırsatı bulmuş ve beğenilerini kazanmıştır. Saffet Atabinen ve Zati Arca muzikadan ayrılınca Osman Zeki Üngör, filarmoni orkestrasının şefliğine Veli Bey de bandonun şefliğine atanmıştır. 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasından sonra Muzika-i Humayun kurumunun adı değişerek Makam-ı Hilafet Muzikası olmuştur. Veli Bey bu kurumda da idari ve eğitim görevlerine devam etmiştir. 1923-1924 eğitim yılında bugünkü adıyla İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı olan Darüelhan'da da derslere girmiştir. Saltanatın kaldırılmasıyla Makam-ı Hilafet Muzikası Ankara'ya taşınıp Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adını almıştır. Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti, Ankara'da ilk yapılanması gereği Orkestra Heyeti, Bando Heyeti ve İncesaz (Fasıl) Heyeti adlarıyla üç farklı birimden oluşmaktaydı. Riyaset-i Cumhur Orkestrası'ndan Zeki Üngör ve Riyaset-i Cumhur Bandosundan şef yardımcısı Veli Kanık sorumlu olurken, Riyaset-i Cumhur İncesaz Heyetini Nuri Halil Poyraz yönetmiştir.

İstanbul'dan beri yardımcılığını yürüttüğü **Osman Zeki Üngör** ile birlikte 1924 yılında Musiki Muallim Mektebini kurmuştur. Öğrencisi olan Faik Canselen'in anılarından da anlaşıldığı üzere bu okulda koro çalışmalarını başlatıp çeşitli koro eserleri düzenlemiştir. Veli Kanık 1 Eylül 1924'te okulun müzik kuramları eğitimci, 1927 yılından sonra da armoni ve klarnet eğitimci olarak görev almıştır. Günümüzde halen söylenmekte olan bazı okul marşları yazmıştır. Yetiştirdiği önde gelen klarnet ve saksafon sanatçılarından bazıları şunlardır: Mahmut Ziya Nuray, Cemil Cevdet Dölener, İhsan Küncer, İhsan Mazhar Alanson, Tahir Aymeriç, Yanko, O. Fehmi Yener, Burhan Dinçer, Rauf Öktem, Nihat Esengin, İlhami Bayrı, İbrahim Özgür...

Osman Zeki Üngör'ün uğraşları sonucu, 25 Haziran 1932 tarihli '*Riyaset-i Cumhur Orkestrası'nın Maarif Vekaleti'ne Raptı*' yasasıyla orkestrada yer alan müzisyenler ve fasıl heyetinden oluşan elli kişilik Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti, Milli Savunma Bakanlığından alınarak öğretmen kadrosuyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlandı. Orkestranın ismi Atatürk'ün isteğiyle "Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası" olarak değiştirildi. Bando bölümü ise Armoni Muzikası adını almış ve bu gruptan ayrılarak Milli Savunma Bakanlığına katılmıştır. 1933 yılında Musiki Heyetinden ayrılan Veli Kanık Riyaset-i Cumhur Armoni Muzikası görevini üstlenmiştir. Yardımcısı ve öğrencisi İhsan Küncer'i müzik eğitimini geliştirmesi için Fransa'da bulunan "Schola Cantorum de Paris" isimli okula göndermiştir. 1938 yılında Ankara Radyosu'nda fenni ve idari işler için görevlendirilip, radyonun ilk tonmaisteri olarak görev almıştır. 1939 yılında "Musiki Gedikli Erbaş Ortaokulu" nun (günümüzde Türk Silahlı Kuvvetleri Bando Lisesi) kuruluşunda büyük emek harcamıştır. İhsan Küncer yurt dışı eğitiminden döndükten sonra 1943 yılında şeflik görevini ona bırakarak idari işlere bakmayı tercih etmiştir. Emekliliğini talep etmesi doğrultusunda 3 Eylül 1945 günü Cumhurbaşkanlığı Armoni Muzikası ile ilişkisi kesilmiştir. Dört yıl daha Ankara Radyosunda çalıştıktan sonra 1949 yılının Kasım ayında yeni kurulan İstanbul Radyosuna yönetici ve tonmaister olarak atanmıştır. Aynı dönemde İstanbul Belediye Konservatuarı Bilim Kurulu Üyeliği de yapmıştır. 19 Kasım 1953 günü saat 20.30'da hayata veda etmiş olup, rahmetli oğlu değerli şair Orhan Veli'nin yanına defnedilmiştir.

Sela Can DÖKMECİ

KAYNAKÇA

ANTEP, Ersin, **Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası**, Elma Yayınları, Ankara, 2017.

ARMAN, Halit Recep, **Tarihte Bahriye Mızıkaları**, T.C. Deniz Basımevi, 1958

ATAMAN, Ahmet Muhtar, **Musiki Tarihi**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1947.

GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp, **Türk Askeri Muzikaları Tarihi**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2019

ORANSAY, Melahat-Gültekin, **Çağdaş Seslendiricilerimiz ve Küğ Yazarlarımız**, Küğ Yayını, Ankara, 1969.

Bağlantılar [kaynağı değiştir]

- **Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası**

23/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/veli-kanik-1881-1953/?pdf=3276> adresinden erişilmiştir